

Několik poznámek k připravované novele zákona o obchodních korporacích

Jan Šafránek

Již v polovině června 2018 byl poslancům Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky rozeslán vládní návrh novely zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále v textu jen novela). V současné době je novela projednávána v prvním čtení. Text novely je v podobě, ze které jsem při psaní tohoto článku vycházel, obsažen ve sněmovním tisku č. 207/0, který je přístupný na internetových stránkách www.psp.cz. Předpokládaný termín nabytí účinnosti novely je 1. ledna 2020.

Novela je velmi obsáhlá, a proto se v následujícím textu věnuji jen vybraným tématům, která mě při čtení a studiu novely nejvíce zaujala. Bude velmi zajímavé sledovat, zda a případně v jaké podobě bude novela schválena.

Splácení vkladů do základního kapitálu u společnosti s ručením omezeným

Dle aktuální právní úpravy je možné splácet peněžité vklady do základního kapitálu společnosti s ručením omezeným (ať už při jejím založení nebo při zvyšování základního kapitálu) pouze a jedině na zvláštní účet u banky, který za tím účelem zřizuje správce vkladu. Tyto peněžní prostředky jsou na bankovním účtu vázány v zásadě až do doby, kdy společnost s ručením omezeným vznikne, případně kdy je zapsáno zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

Dle novely je možné splácet peněžité vklady, a to do výše souhrnu všech vkladů nepřekračující 20 000 Kč, i jiným způsobem. Tento způsob novela dále nespécifikuje. Lze si tedy představit, že by peněžité vklady mohly být v takovém případě např. spláceny přímo správci vkladu nebo notáři, který bude společnost s ručením omezeným zakládat, případně jí i zapisovat do obchodního rejstříku.

V dnešní době není nezvyklé, že celková výše základního kapitálu nepřekračuje 20 000 Kč, proto lze tuto změnu vítat jako další drobnou administrativní úlevu při zakládání společnosti s ručením omezeným, případně při jejím fungování.

Výplata podílu na zisku (a na jiných vlastních zdrojích) a záloh na výplatu podílu na zisku

V novele je jako reakce na dřívější (dnes již překonanou) judikaturu Nejvyššího soudu ČR výslovně uvedeno, že zisk zjištěný na základě řádné nebo mimořádné účetní závěrky je možné vyplácet až do konce účetního období následujícího po účetním období, za něž byla účetní závěrka sestavena.

Do roviny obecné právní úpravy pro všechny druhy obchodních korporací se díky novele dostávají omezení pro výplatu podílu na zisku, konkrétně výpočet maximální částky určené k rozdělení, který dosud obsahovala jen právní úprava výplaty podílu na zisku u společnosti s ručením omezeným a u akciové společnosti.

Zálohy na výplatu podílu na zisku by mělo být po novele možné vyplácet pouze omezeně, a to do výše poloviny průměru výsledků hospodaření dosažených v posledních třech účetních obdobích.

Obecně lze právní úpravu výplaty podílu na zisku (a na jiných vlastních zdrojích) a záloh na výplatu podílu na zisku obsaženou v novele hodnotit jako snahu zákonodárce o odstranění dosavadních nejasností a zároveň jako snahu o větší přehlednost a systematickosti této právní úpravy.

Právnícká osoba jako člen voleného orgánu kapitálové společnosti nebo družstva

Pokud je členem voleného orgánu kapitálové společnosti nebo družstva právnícká osoba, bude napříště třeba, aby tato právnícká osoba zmocnila bez zbytečného odkladu po svém zvolení jedinou fyzickou osobu, aby ji při výkonu funkce člena voleného orgánu zastupovala. Takto může být zmocněna pouze fyzická osoba, která bude splňovat zákonné předpoklady pro výkon funkce člena orgánu kapitálové společnosti nebo družstva.

Novela dále stanovuje, že bez současného zápisu zmocněného zástupce právnícké osoby zvolené za člena orgánu do obchodního rejstříku nebude možné do obchodního rejstříku zapsat ani samotnou právníckou osobu jako člena voleného orgánu kapitálové společnosti nebo družstva.

Pokud právnícká osoba zvolená za člena orgánu kapitálové společnosti nebo družstva zmocní svého zástupce a nezapiše ho do obchodního rejstříku ani do tří měsíců ode dne, kdy jí funkce vznikla, její funkce člena orgánu bez dalšího ze zákona zanikne. Podobně zanikne její funkce v případě, kdy zmocněnému zástupci právnícké osoby zanikne zmocnění a právnícká osoba do tří měsíců ode dne zániku zmocnění předešlého zástupce nezapiše do obchodního rejstříku nového zástupce.

Novela stanovuje přísnější pravidla pro výkon funkce člena voleného orgánu kapitálových společností a družstev než obecná úprava obsažená v občanském zákoníku. Jak vyplývá z důvodové zprávy, hlavním motivem navrhované změny je zvýšení transparentnosti organizační struktury kapitálových společností a družstev. Zároveň se zákonodárce snaží docílit toho, aby se zejména v případě kolektivních orgánů kapitálových společností a družstev neúměrně nezvětšoval počet osob, který takový orgán tvoří, nemluvě o tom, jak

výslovně uvádí důvodová zpráva, „že by snadno mohla každá z těchto osob projevovat odlišnou vůli“.

Odstoupení z funkce člena orgánu obchodní korporace

Novela se snaží reagovat na mnoho výkladových nejasností při aplikaci platné právní úpravy odstoupení z funkce, zejména stanovuje novou délku lhůt, ve kterých nejpozději dochází k zániku funkce člena orgánu na základě odstoupení z funkce.

Rád bych se v této souvislosti blíže věnoval skutečnosti, že novela již vůbec nepracuje se zásadou, že člen orgánu obchodní korporace nesmí odstoupit z funkce v době, která je pro obchodní korporaci nevhodná. To nepovažuji za příliš šťastné. I když chápu, že problémy s výkladem tohoto ustanovení jsou značné a za současné platné právní úpravy není vůbec zřejmé, jaké právní následky jsou spojené s porušením tohoto imperativu,

vypuštění této zásady může vést k tomu, že členové orgánů budou opouštět „potápějící se loď“ ve snaze neřešit problémy, které sami velmi často způsobili. Stávající právní úprava není rozhodně dokonalá, spíše bych ale uvítal její rozpracování a upřesnění než její vypuštění.

Účinnost smlouvy o výkonu funkce člena orgánu kapitálových společností

Smlouvu o výkonu funkce schvaluje u kapitálových společností vždy nejvyšší orgán společnosti. Novela výslovně uvádí, že její neschválení bude mít za následek její neúčinnost. Dosud se dovozovalo, že právním následkem neschválení smlouvy o výkonu funkce nejvyšším orgánem společnosti je její relativní neplatnost.

Novela zároveň nově umožňuje, aby valná hromada schválila smlouvu o výkonu funkce se zpětnou účinností, a to buď ke dni uzavření smlouvy o výkonu funkce, nebo ke dni vzniku funkce člena orgánu. Novela se

Hugo a Sally se baví o snížení hodnoty dlouhodobého majetku

3. Změna doby použitelnosti

Ahoj Sally. Testoval jsem ocenění dlouhodobého hmotného majetku – strojního vybavení, zejména jsem se zaměřil na dobu použitelnosti.

Bezva. Tak povídej.

Tak první problém byla životnost strojního vybavení. Dal jsem si s tím práci a účetní směrnici o odpisování jsem projednal s výrobním ředitelem. Je ve firmě poměrně dlouho a z vlastní zkušenosti ví, kdy musí ty mašiny vyměnit. Mají přísné pokuty za nesplnění dodávek, tak si na to dávají pozor. Všechno bylo v pořádku, účetní doby odpisování odpovídají ekonomické životnosti.

Takže hotovo?

Ale ne. Byl jsem za ředitelem prodeje, abych pochopil, jaká rizika ještě mohou hrozit. Narazili jsme na skutečnost, že za dva roky budou muset výrobu některých produktů ukončit pro nedostatečnou poptávku. Toto ukončení výroby se týká právě několika strojů, jejichž zbytková životnost je více než dva roky.

Aha. Takže změna doby použitelnosti? Co na to finanční ředitel?

Finanční ředitel přepracoval u vybraných strojů odpisový plán tak, aby ke dni ukončení výroby byla jejich zůstatková cena nulová. Tento odpisový plán předal do účtárny a odpisy v auditované účetní závěrce byly opraveny. To jsem již zkontroloval.

To zní rozumně. Ještě bychom měli popřemýšlet, co uvedeme do přílohy, ale jinak tě Hugo chválím.

tímto způsobem očividně snaží ulehčit kapitálovým společnostem jejich fungování, a to zejména s ohledem na sankci bezúplatnosti výkonu funkce člena orgánu v případě, že smlouva o výkonu funkce nebyla uzavřena v souladu se zákonem. Koncepce zpětné účinnosti smlouvy o výkonu funkce je však velmi nešťastná, a to i s ohledem na provázanost smlouvy o výkonu funkce a odměn vyplácených členům orgánů s účetnictvím obchodních korporací.

Převoditelnost podílu společníka ve veřejné obchodní společnosti

Oproti dosavadní platné právní úpravě zavádí novela převoditelnost podílu společníka veřejné obchodní společnosti, a to se souhlasem všech společníků a na základě písemné smlouvy o převodu podílu s úředně ověřenými podpisy. Vůči společnosti bude převod podílu účinný okamžikem, kdy bude společnosti doručena účinná smlouva o převodu podílu.

Dle platné právní úpravy je převod podílu na veřejné obchodní společnosti zakázán a ke změně v osobě společníka je třeba, aby všichni společníci rozhodli o změně společenské smlouvy.

Tuto změnu lze jednoznačně přivítat, a to zejména jako administrativní ulehčení pro fungování veřejných obchodních společností.

Zákaz konkurence ve společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti

Dosud platí, že právní úprava zákazu konkurence u kapitálových společností je značně rigidní. I když společenská smlouva nebo stanovy mohou již dnes stanovit pro členy volených orgánů další omezení nad rámec zákonného rozsahu zákazu konkurence, jiné odchylky možné nejsou.

Novela přichází s koncepcí maximální smluvní volnosti zákazu konkurence, kdy společenská smlouva nebo stanovy budou moci upravit zákaz konkurence zcela libovolně. Samozřejmě i za právní úpravy předpokládané novelou platí i nadále povinnost statutárního orgánu nebo jeho členů jednat s péčí řádného hospodáře a i nadále platí pravidla o střetu zájmů.

Rozhodování per rollam ve společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti

Pokud zákon vyžaduje, aby rozhodnutí valné hromady společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti bylo osvědčeno veřejnou listinou, novela požaduje, aby návrh příslušného rozhodnutí per rollam měl také formu veřejné listiny. Při procesu přijímání rozhodnutí per rollam pak postačí, když bude společníkům či akcionářům zaslána kopie návrhu rozhodnutí ve formě veřejné listiny, rozuměj notářského zápisu. Výsledek takového rozhodování per rollam bude muset být, stejně jako dosud, osvědčen opět veřejnou listinou.

Novela v souvislosti s požadavkem návrhu rozhodnutí per rollam ve formě veřejné listiny zakotvuje do notářského řádu i nový druh notářského zápisu

ověřujícího rozhodnutí orgánu právnické osoby mimo zasedání orgánu.

Zpráva představenstva akciové společnosti o podnikatelské činnosti a stavu jejího majetku vs. výroční zpráva

V současné době je mnoho akciových společností v situaci, kdy vedle zprávy o podnikatelské činnosti a stavu jejího majetku, jejíž vyhotovení ukládá zákon o obchodních korporacích, vypracovávají v souladu se zákonem o účetnictví rovněž výroční zprávu. Dle novely by akciovým společnostem vypracovávajícím výroční zprávu odpadla povinnost vypracovávat zprávu o podnikatelské činnosti a stavu jejího majetku.

Monistický systém vnitřní správy akciové společnosti

Navrhované změny v právní úpravě monistického systému vnitřní správy akciové společnosti reagují na nedostatky stávající právní úpravy monistického systému, která způsobuje značné problémy při její aplikaci. Problémy spojované s dosavadní právní úpravou monistického systému plynou zejména ze skutečnosti, že právní úprava monistického systému není přísně monistická, tedy že nevychází z koncepce existence jednoho orgánu, správní rady, kombinujícího výkonnou a kontrolní funkci, ale že zakotvuje i existenci statutárního ředitele, kterému zároveň přiznává postavení statutárního orgánu. Statutární ředitel navíc může být jen jeden, což opět znesnadňuje akciovým společnostem využívajícím monistický systém aplikaci praxí tolik žádaného pravidla „čtyř očí“.

Novela přichází s koncepcí přísně monistického systému, kdy již nadále nepočítá s existencí funkce statutárního ředitele, ale jen s existencí správní rady. Správní rada by měla mít tři členy, pokud stanovy neurčí vyšší počet členů správní rady. Pouze u akciových společností s jediným akcionářem by mohla mít správní rada méně než tři členy.

Zveřejňování účetních závěrek obchodních korporací

Současně s novelou má dojít i ke změně zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, a to mj. v souvislosti s neplněním povinností obchodní korporace zakládat do sbírky listin obchodního rejstříku řádné nebo mimořádné účetní závěrky. Rejstříkové soudy budou mít možnost ukládat za neplnění této povinnosti pořádkové pokuty a při opakovaném porušování této povinnosti rozhodnout i bez návrhu o zrušení společnosti s likvidací. Tuto možnost dává zákon rejstříkovým soudům v případě, že obchodní korporace i přes výzvu a v dodatečné lhůtě jednoho měsíce nezaloží do sbírky listin řádnou nebo mimořádnou účetní závěrku za nejméně dvě po sobě jdoucí účetní období.

Pokud bude obchodní korporace neaktivní a nepůjde jí ani doručovat výzvy do vlastních rukou, bude

moci rejstříkový soud zahájit řízení o jejím zrušení bez dalšího.

Jan Šafránek

Jan Šafránek je absolventem Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, svou advokátní praxi vykonává od roku 2006. Po zkušenostech v jedné mezinárodní a v jedné z největších českých poradenských společnostech, kde se věnoval právu obchodních společností, M&A, přeměnám obchodních společností a konkurnovému právu, nastoupil v roce 2009 do advokátní kanceláře bnt, v roce 2011 byl jmenován jejím

partnerem. V posledních čtyřech letech úspěšně poskytuje poradenství také privátním klientům, a to zejména v otázkách souvisejících s jejich podnikatelskými nebo investičními aktivitami. Je mj. spoluautorem publikace *Fúze – právo, účetnictví a daně z roku 2012* (Linde Praha) a publikace *Nová společnost s ručením omezeným z roku 2014* (GRADA Publishing). Pravidelně přednáší o přeměnách obchodních společností a o právu obchodních společností, působí jako lektor řady vzdělávacích či oborových institucí (VOX, DTIHK) a komentuje nejruznější aktuální právní témata, spory či významné transakce v médiích.

Rozhovor s Markétou Pravdovou, advokátkou a partnerkou ve společnosti bnt attorneys-at-law s.r.o.

Souběh funkce jednatele a pracovněprávního vztahu

V průběhu minulého roku se mezi odbornou veřejností opět rozhořela debata o přípustnosti tzv. souběhů funkcí, a to v důsledku nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 669/17. Můžete krátce uvést, v čem spočívá problematika souběhů z právního hlediska?

Za tzv. souběh funkcí je považována situace, kdy člen statutárního orgánu společnosti (např. jednatel nebo člen představenstva) má se společností uzavřenu pracovní smlouvu, a to buď vedle smlouvy o výkonu funkce, anebo jako jedinou smlouvu se společností. Sporná byla otázka, zda člen statutárního orgánu společnosti může mít se společností kromě vztahu, jehož předmětem je výkon jeho funkce (tzv. obchodněprávní vztah), i pracovněprávní vztah.

Dlouhodobě je za přípustný souběh považována situace, kdy člen statutárního orgánu má se společností uzavřenu pracovní smlouvu, jejímž předmětem je činnost, která se nepřekrývá s tzv. obchodním vedením (např. v tomto ohledu by mohlo být přípustné, aby jednatelka společnosti současně měla se společností uzavřenu pracovní smlouvu na pozici účetní). Někdy může být poměrně obtížné určit, jaká činnost ještě spadá a jaká již nespadá do obchodního vedení. Nejvyšší soud ČR se touto otázkou několikrát zabýval a došel k závěru, že obchodním vedením je zejména organizování a řízení činnosti společnosti, nikoli věcně vymezená organizační a řídicí činnost vykonávaná za podřízenosti jejímu generálnímu řediteli (v konkrétních případech pak byla činnost obchodního ředitele či výrobně technického náměstka generálního ředitele posouzena tak, že nespadá pod pojem obchodní vedení).

Mgr. Ing. Markéta Pravdová, advokátka, daňová poradkyně, absolvovala v roce 1998 studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a současně vystudovala Vysokou školu ekonomickou v Praze, fakultu mezinárodních vztahů. Během studia pracovala jako redaktorka časopisu „Daně a právo v praxi“. Po studiu pracovala v daňovém oddělení německé poradenské firmy v Praze, kde měla na starosti zejména otázky leasingu a to nejen právně, ale i daňově. Je zakládající partnerkou advokátní kanceláře bnt attorneys-at-law s.r.o., kde se zaměřuje na oblast obchodního, pracovního a finančního práva. Aktivně se věnuje též přednáškové činnosti.

Spory se dlouhodobě vedly o to, zda je možné v pracovněprávním vztahu (např. na základě uzavřené pracovní smlouvy) vykonávat činnost, která spadá pod tzv. obchodní vedení, jako výlučnou působnost statutárního orgánu. Poměrně velké překvapení vzbudily nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 190/15 a III. ÚS 669/17, které odmítly dosavadní argumentaci Nejvyššího soudu, který dlouhodobě zastával názor, že vykonávat funkci statutárního orgánu (jehož hlavním úkolem je obchodní vedení) lze výlučně na základě smlouvy o výkonu funkce (nikoli na základě pracovní smlouvy), neboť se nejedná o závislou činnost ve smyslu zákoníku práce a ani vznik a zánik funkce